

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania B. I.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Szczecinie
o jednorazowe odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 grudnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie
z dnia 23 kwietnia 2024 r., sygn. akt VI Ua 2/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od ubezpieczonej na rzecz pozwanego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

r.g.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie, wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2024 r., oddalił
apelację B. I. od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia
23 listopada 2023 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych, Oddział w Szczecinie z dnia 25 września 2020 r., odmawiającej

ubezpieczonej prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu śmiertelnego wypadku przy pracy jej ojca K. I. z dnia 23 stycznia 2020 r.

W sprawie ustalono, że K. I. był zatrudniony na stanowisku pracownika ochrony, ponadto chorował na nadciśnienie tętnicze, hipercholesterolemię, cukrzycę oraz nikotynizm. W ocenie Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie dowodowe - dokumentacja medyczna, jak również przeprowadzone w sprawie dowody z opinii biegłych z zakresu kardiologii, medycyny pracy oraz psychiatrii - wykazało jednoznacznie, że przyczyna zdarzenia miała charakter wewnętrzny, istniała bowiem w organizmie ubezpieczonego, a warunki zatrudnienia zmarłego w dniu [...] stycznia 2020 r. nie mogły być traktowane jako przyczyna zewnętrzna, która samodzielnie mogłaby doprowadzić ubezpieczonego do nagłego zgonu.

Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że zdarzenie z dnia [...] stycznia 2020 r. nie nosiło znamion wypadku przy pracy jako zdarzenia nagłego, pozostającego w związku z pracą, lecz wywołane było przyczyną wewnętrzną w postaci samoistnej reakcji organizmu ubezpieczonego na zaawansowane zmiany miażdżycowe, będącą konsekwencją schorzenia kardiologicznego, jakim ubezpieczony był dotknięty. Zdarzeniem nagłym nie został uznany przez Sąd fakt zdenerwowania ubezpieczonego czy też stres spowodowany poleceniem przełożonego udania się do miejscowości oddalonej o 5 km od miejsca wykonywania pracy w celu obsługi alarmu.

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik ubezpieczonej, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na budzące duże wątpliwości i wywołujące rozbieżności w orzecznictwie sądów pytania: (-) czy stres wywołany obowiązkami pracowniczymi może zostać uznany za przyczynę zewnętrzną wypadku przy pracy, w sytuacji, gdy poszkodowany zmagał się z chorobami samoistnymi? (-) czy wystarczające jest, aby stres został uznany za współprzyczynę zewnętrzną zdarzenia jako podstawę do uznania zdarzenia za wypadek przy pracy?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o

zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do rozpoznania.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., to jest wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Tymczasem regulacja art. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2189, dalej jako ustawa wypadkowa) w zakresie „przyczyny zewnętrznej” ma ukształtowane jednolite orzecznictwo oraz opracowania w piśmiennictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., II UK 298/11, LEX nr 1214583). Wskazuje się, że przyczyna zewnętrzna charakteryzuje się tym, że pochodzi spoza organizmu człowieka i powinna wpływać ze sfery zagrożenia, jakie stwarza praca, a więc z takich okoliczności, które powstały w związku ze statusem pracownika; w przeciwnym razie zdarzenie nie nabierze charakteru wypadku przy pracy. Praca nie zawsze musi być faktyczną przyczyną wypadku, ale i wówczas powinna pozostawać przyczyną wypadku w takim znaczeniu, że pracownik nie uległby wypadkowi albo prawdopodobieństwo zdarzenia byłoby znikome, gdyby nie wykonywał pracy. Podstawowym źródłem przyczyny zewnętrznej jest bowiem praca oraz zagrożenie, jakie ona ze sobą niesie (zob. W. Witoszko: Jednorazowe odszkodowanie z ubezpieczenia wypadkowego,

Warszawa 2010). Przyczyna zewnętrzna wywołuje nagłe zdarzenie, które jest zdarzeniem losowym, a więc niespodziewanym, nieplanowanym, niezamierzonym. Dlatego też przyczynie zewnętrznej przypisuje się także cechę nadzwyczajności w sensie jej nieprzewidywalności, która nie wynika z warunków pracy, ale powinna powstać wskutek zakłócenia procesu pracy. Przyczyny zewnętrzne nie muszą być jednak przyczynami wyłącznymi w spowodowaniu zdarzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2021 r., III USK 89/21, LEX nr 3149821).

Istotny w rozpoznawanej sprawie element definicji wypadku przy pracy, jakim jest zewnętrzna przyczyna zdarzenia, powinien być przeciwstawiony przyczynom wewnętrznym, tkwiącym w organizmie pracownika, takim jak wady anatomiczne, stany chorobowe, skutki wcześniejszych urazów itp. Samoistne schorzenie, chociażby wystąpiło nagle i w toku świadczenia pracy, nie może być uznane za wypadek przy pracy (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 26 września 2017 r., II UK 422/16, LEX nr 2397607; z 18 stycznia 2017 r., III PK 50/16, LEX nr 2261777; z 4 listopada 2014 r., III UK 32/14, LEX nr 1628875).

W orzecznictwie przyjmuje się, że uszczerbek na zdrowiu pracownika spowodowany czynnikiem samoistnym (pochodzącym z organizmu pracownika) może stanowić wypadek przy pracy, jeżeli został wywołany nadmiernym w okolicznościach danego wypadku wysiłkiem fizycznym, psychicznym lub silnym stresem. W szczególności, występowanie u pracownika schorzeń samoistnych nie wyklucza uznania zdarzenia za wypadek przy pracy, jeżeli w środowisku pracy zaistniały czynniki przyspieszające bądź pogłębiające proces chorobowy. Generalnie jednak wykonywanie przez pracownika zwykłych czynności (związanych z normalnym wysiłkiem fizycznym, normalnymi przeżyciami psychicznymi) nie może być uznane za zewnętrzną przyczynę wypadku przy pracy. Idąc dalej, w odniesieniu do towarzyszącego pracy wysiłku fizycznego dominująca jest jednak linia orzecznictwa, zgodnie z którą wykonywanie zwykłych, codziennych obowiązków w warunkach typowych dla danego stanowiska pracy - przy uwzględnieniu indywidualnych predyspozycji zdrowotnych pracownika - może jedynie wyjątkowo stanowić dla niego nadmierne obciążenie i stać się zewnętrzną przyczyną zdarzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 lipca 1991 r., II PRN 3/39, OSP 1992 nr 11-12, poz. 263; z 25 października 1994 r., II URN 38/94, OSNAPIUS

1995 nr 4, poz. 52; z 21 maja 1997 r., II UKN 130/97, OSNAPiUS 1998 nr 7, poz. 219; z 30 czerwca 1999 r., II UKN 22/99, OSNAPiUS 2000 nr 18, poz. 696; z 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99, OSNAPiUS nr 20, poz. 760 i z 19 czerwca 2001 r., II UKN 419/00, OSNP 2003 nr 5, poz. 136). Podkreśla się przy tym, że istnienia związku przyczynowego między rodzajem wykonywanej pracy i warunkami, w jakich jest ona świadczona, a gwałtownym pogorszeniem stanu zdrowia pracownika nie można domniemywać ani przypuszczać, lecz przyjęcie takiej tezy powinno mieć uzasadnienie w materiale dowodowym sprawy (w szczególności opinii biegłych lekarzy odpowiednich specjalności), analizowanym w kontekście posiadanej przez biegłych wiedzy medycznej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 lipca 1994 r., II PRN 4/94, OSNAPiUS 1994 nr 9, poz. 146; z 8 listopada 1994 r., II PRN 6/94, OSNAPiUS 1995 nr 10, poz. 122; z 29 stycznia 1997 r., II UKN 70/96, OSNAPiUS 1997 nr 18, poz. 357; z 8 sierpnia 1999 r., II UKN 74/99, OSNAPiUS 2000 nr 19, poz. 731). Towarzyszący wykonywaniu pracy nadmierny wysiłek fizyczny (albo silny stres) musi zaś być istotnym ogniwem w łańcuchu przyczynowo skutkowym, prowadzącym do gwałtownego pogorszenia stanu zdrowia pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 lutego 1997 r., II UKN 85/96, OSNAPiUS 1997 nr 19, poz. 386 i z 29 października 1997 r., II UKN 304/97, OSNAPiUS 1998 nr 15, poz. 464).

Należy również podkreślić, że dokonywana kwalifikacja zdarzenia jako wypadku przy pracy jest rezultatem oceny materiału dowodowego i ustaleń faktycznych w konkretnej sprawie. W ocenie Sądu odwoławczego, przyczyna śmierci powoda miała wyłącznie podłoże chorobowe, a nie wypadkowe. Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520).

Skoro skarżąca kwestionuje dokonaną przez Sąd Apelacyjny ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, to zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c.

oznacza, że nie można zgodzić się z nią odnośnie do wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dlatego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono w myśl art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

r.g.